

Čebelarjeva opravila v septembru

Ivan Esenko – Ljubljana

ivan.esenko@gmail.com

Krajši dnevi in megljena jutra nas opominjajo, da se poletje počasi izteka. Letni čas, ki je čebelam najbolj naklonjen, se v naših krajih hitro poslovi, čebelarji pa vsako leto vedno znova ugotavljamo, kako kratka je pravzaprav tista prava čebelarska sezona. Poletje je čas, ko nas lahko presenetijo polna medišča in veselo vrtimo točila ali smo celo v zadregi, kadar nam primanjkuje posode za med ... Napočil je čas, ko bomo čebele kmalu prepustili same sebi in globoko v sebi ugibali, ali smo zanje storili vse, preden bo zavel mrzli sever, ko v panje ne bomo mogli več posegati, da bi popravili, kar bi se morda dalo, če smo bili morebiti nedosledni pri zazimovanju.

V začetku septembra še cveti ajda, ki pa je danes v primerjavi s starimi, boljšimi časi za čebele zanemarljiv pašni vir, ker je je premalo in medijo le nekatere sorte. Kot medonosne so se uveljavile tudi nekatere tujerodne vrste, kot sta žlezava nedotika in kanadska zlata rozga, ki se v večjem obsegu razraščata ob rečnih bregovih, na ledinah in ob železniških nasipih. Omenimo še pašo na bršljanu, ki lahko pripomore k odličnim donosom, saj je bršljan v gozdu več, kot nekoč. Med, nabran na njem, rad kristalizira, zato ni najbolj primeren kot sestavni del zimskih zalog. Posledice blažimo s sočasnim krmljenjem sladkorne raztopine. Kljub temu da je tu v vznožju Toškega Čela, kjer čebelarim že leta, zelo veliko bršljana, na katerem tudi opazim čebele, do sedaj še nisem imel težav. Očitno je delež bršljanovega medu v primerjavi s celotnimi zalogami medu premajhen, da bi delal preglavice. Čebele so na cvetočem bršljanu glasne, kot bi rojile, zato se jih lahko sliši precej daleč. Kot zanimivost naj omenim še bršljanovo opnarko (*Colletes hederæ*), samotarsko čebelo, ki se kot odrasla pojavlja samo v času cvetenja bršljana. Če bomo opazovali cvetoči bršljan od blizu, jo bomo zlahka razlikovali od medonosnih čebel, ki pa jih je na cvetovih seveda bistveno več.

Nekako do sredine septembra, najkasneje pa do 20., navadno zaključim s krmljenjem za zimo, s katerim sem začel že v avgustu. Čebeljim družinam pokladam sladkorno raztopino v razmerju 1 : 1 (sladkor, voda) v pitalnike s prostornino 1,5 litra. Pri krmljenju mi je vodilo, da vsaka družina skupaj prejme približno 12 kg sladkorja, raje kakšen kilogram več. Ob zaključku preverim stanje zalog pri nekaj naključnih družinah tako, da za polovico povlečem nekaj satov iz panjev in približno ocenim, ali so dovolj težki.

Foto: Ivan Esenko

Trotov v septembru v normalnih družinah ne bomo več opazili, temveč v trotovcih. To so panji, ki so iz različnih razlogov izgubili matico, mi smo pa to spregledali. Panj rešimo samo z rezervno družino, ki jo vstavimo vanj, čebele s trotovkami pa ometemo nekoliko stran od čebelnjaka. Čebele delavke bodo vletele v druge panje.

Foto: Ivan Esenko

Nostalgija po ajdovi paši, ki je nekoč razvajala čebele, čebelarje in potrošnike ajdovca, je vedno bolj prisotna. Morda pa se bo medovita ajda le ponovno uveljavila na naših poljih, kajti zaznati je porast zanimanja za ajdove žgance in druge jedi iz ajdove moke, ki so bile nekoč redno na jedilniku Slovencev. Precej zaslug v tej smeri pa je imel tudi projekt ČZS »Od setve do žetve – kar sejemo, to žanjemo«, ki je v letih 2014–2016 spodbujal sajenje ajde, ki je bila v letu 2016 posledično posajena že na več kot 4000 hektarih.

Foto: Ivan Esenko

Avgusta in septembra lahko opazujemo tudi čebele, ki prinašajo cvetni prah na svojih dlačicah, predvsem na oprsu. To je cvetni prah žlezave nedotike (*Impatiens glandulifera*), tujerodne in invazivne vrste, ki ima cevasto oblikovane cvetove.

Varoju na zadku matice. To je bil primer skrajne napadenosti z varojami, ki je družina, ki je bila v čebelnjaku čebelarja začetnika, ni preživela.

Po nekajdnevem premoru po krmljenju za zimo čebelarim nalijem še zadnji obrok, ki vsebuje pelin, ki naj bi dobro vplival na prebavo čebel. Tega me je že na samem začetku mojega čebelarjenja naučil moj mentor, ugleden litijski čebelar Alojz Petek. Svež pelin fino narežem in ga v platneni vreči, vsaj dva dni namakam v sladkorni raztopini, potem pa še pretlačim, da kar največ izvlečem iz njega. Takšna raztopina zelo pogreje, vendar čebel to ne moti.

Čebele krmim vedno zvečer, da ne izzovem ropanja. Jesenski čas je namreč glede tega najbolj nevaren, saj čebele stikajo za hrano po vseh kotičkih, pa naj bodo še tako skriti. V tem času se zgodi največ ropov, kar pri veliki gostoti panjev v čebelnjaku, ki vsekakor ni naravna, sploh ni čudno. **Začetnikom v vednost: vedno je kriv tisti, ki je ropan, ne tisti, ki ropa.** Ropani so vedno šibkejši panji ali celo tisti brez matice. Šibkejši pa so lahko panji tudi zaradi bolezni, kar pomeni, da bodo roparice bolezen prinesle s seboj v domači panj. Zato je poudarek na previdnosti glede ropanja še kako umesten. Večina ropov se zgodi med družinami v neposredni bližini. Če ste v dilemi, kateri panj ropa, posujte čebele na bradi ropanega panja z moko in takoj boste ugotovili, iz katerega panja so roparice (več o čebeljem ropu si preberite v članku Simona Goloba na str. 231 te številke SČ-ja, op. ur.).

Septembra smo pričeli številčnemu obratu čebel v panjih. Še pred nekaj dnevi izredno močne družine, katerih panji so imeli brade, obložene s čebelami, nenadoma uplahnejo, kot bi jih prizadela bolezen. Razlog je preprost in logičen. Stare pašne čebele, ki so se iztrošile pri polnjenju zimskih zalog in negi zalege, so odmrle. V panjih bodo kmalu le še zimske, dolgožive čebele, ki so ključne pri prezimovanju. Skrbele bodo za matico in vzdrževalce stalno temperaturo zimske gručice in temperaturo gnezda, ko bo matica že pozimi zalegla prva jajčeca. Na njih bo temeljil tudi zgodnji spomladanski razvoj, kar pomeni, da bodo poskrbele za prve čebele, ki bodo odprle novo pašno sezono. Vsekakor pa so dolgožive čebele pogoj za uspešno prezimovanje družin.

Septembra vsak teden preverim odpad varoj na testnem vložku, kar mi da najboljši vpogled v stanje varoj v panjih. Zdravim z mravljinčno kislino, po metodi zdravljenja, s katero sem se seznanil že leta 1981 na Čebelarškem inštitutu Dol pri Pragi. Delo z mravljinčno kislino je nevarno, saj se lahko z njo, če smo neprevidni, močno poparimo.

Pomembno opozorilo: septembra so temperature še vedno dovolj visoke, da omogočajo razvoj voščene vešče, zato skladiščnemu satju namenimo posebno skrb.

Knjižni paščipalec (*Chelifer cancroides*) je pogost prebivalec čebeljih panjev, rad pa se zadržuje, kot že ime pove, tudi med starimi knjigami na knjižnih policah. V panju je najraje na podnici, kjer brska za pršicami. Velik je komaj 3 mm. Ker kljub majhnosti opravlja sanitarno službo v panju, je dobrodošel sstanovalec čebel.

115 let delovanja ČD Kamnik in odkritje kipa Antonu Janši

V soboto, 28. junija, so člani ČD Kamnik na Kopskih v Kamniški Bistrici organizirali dogodek ob 115-letnici delovanja, na katerem so tudi slovesno odkrili kip velikana slovenskega in svetovnega čebelarstva, Antona Janše. V prekrasnem ambientu doline Kamniške Bistrice so se zbrali člani in članice ČD Kamnik, predstavniki in praporščaki sosednjih čebelarških društev ter drugi gostje. Zbrane je nagovoril predsednik ČD Kamnik, Štefan Virjent, ki je navedel tudi nekaj zanimivosti iz zgodovine društva ter zgodovine čebelarstva na Kamniškem. Ta je namreč dosti starejša od samega društva, saj prvi zapisi o čebelarstvu na območju Kamnika segajo v leto 1585. Zapisan je

nakup 17 panjev s strani takratnega graščaka na Starem gradu v Kamniku. Kasneje se je čebelarstvo na Kamniškem razvijalo podobno kot v drugih predelih tedanje dežele Kranjske. Leta 1905 pa se je ustanovilo društvo, ki se je večkrat reorganiziralo, sedaj pa zajema področje občine Kamnik, kjer v približno 130 čebelnjakih čebelarji več kot 100 članov.

Župan Občine Kamnik, g. Matej Slapar, je prisotne čebelarje pozdravil in se zahvalil čebelarjem za poslanstvo, ki ga opravljajo, tj. za opravevanje, ter čebelarjem za skrb, ki jo čebelarjem nameenjajo. Na koncu je prisotne pozdravil tudi predsednik ČZS, g. Boštjan Noč, ki je poudaril pomen čebel ter pomen povezovanja